

غلامحسین خان شہاب الملک پستگوہی

مؤلف:

صید محمد درخشاں

۱۳۹۷

سرشناسه	: درخشنده، صیدمحمد، ۱۳۳۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: غلامحسین خان شهاب‌الملک پشتکوهی / مولف صیدمحمد درخشنده.
مشخصات نشر	: ایلام: صیدمحمد درخشنده، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۲۷۰ص: (صور(رنگی).
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۰۰۰-۳۰۹-۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه:ص:۲۶۸.
موضوع	: پشتکوهی، غلامحسین خان، قرن ۱۳ق.
موضوع	: قوم شناسی -- ایران -- ایلام
موضوع	: Ethnology -- Iran -- Ilam
موضوع	: ایلام (استان) -- تاریخ
موضوع	: Ilam (Iran: Province)--History
موضوع	: پشتکوه، منطقه (ایلام) -- تاریخ
موضوع	: Poshtkuh (Ilam, Iran) -- history
رده بندی کنگره	: D۳۰۳۰۳ ۱۳۹۷ ۷۵۴ی/
رده بندی دیویی	: ۹۵۵ ۵۲۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۱۷۹۷۲۱

غلامحسین خان شهاب‌الملک پشتکوهی

صید محمد درخشنده

ناشر مؤلف: صیدمحمد درخشنده

طراح جلد: مؤسسه ابوریحان

صفحه‌آرایی: سجاد حاتمی

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۰۰۰-۳۰۹-۰

نوبت چاپ اول: ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

تلفن و نشانی الکترونیکی مؤلف:

Derakhshandeh.Seydmohamad@gmail.Com

09125481733

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر مربوط به ناشر مؤلف محفوظ است.

مقدمه	۱۳
-------------	----

فصل اول: نگاه به ایلام در دوران والیان پشتکوه

استان ایلام	۱۷
سابقه‌ی تاریخی و تقسیمات سیاسی استان ایلام	۲۱
ایلام در عهد والیان پشتکوه	۲۲
شجره نامه‌ی والیان لرستان، ایلام	۲۳
حسین قلی خان والی ابوقداره	۲۵
همسران حسین قلی خان	۳۲
غلام رضا خان والی	۳۲
همسران غلام رضاخان	۳۷
فرزندان غلام رضاخان	۳۷
سنگ نوشته‌ی تخت خان (تخت خاتون)	۴۳
علی رضا خان شهاب الدوله	۴۶
عبدالحسین خان پور ابوقداره حاکم هلیلان	۴۸
بزرگان و صاحب منصبان عهد غلام رضاخان، والی پشتکوه	۵۲
اسامی توشمالان و روسای ایلات و طوایف پشتکوه:	۵۳
شخصیت و مقام سرداران پیشگاه امیر جنگ والی غلامرضاخان	۵۶
سرداران و سواران سپاه شجاع و سلحشور امیر جنگ والی	۵۷
اسمی چابک سواران میدان اسب سواری انتحالی امیر جنگ غلامرضا خان ابوقداره	۵۸
ابعاد شخصیتی و سیاسی غلامحسین خان شهاب الملک	۵۹
روابط تیره بین فرمان فرما و غلامحسین	۶۰
رضاقلی خان نظام السلطنه‌ی مافی	۶۰
شورش امان اله خان	۶۱

فصل دوم: غلامحسین بیگ شهاب الملک پشتکوه

.....	غلامحسین بیگ شهاب الملک	۶۵
.....	سید عبدالله دوم، جد بزرگ خانواده‌ی عبداللہی	۶۷
.....	محمد حسین بیگ (مامی)	۶۹
.....	ملک حسین بیگ	۷۲
.....	سیب نام گذاری خاندان شجاعی	۷۷
.....	سیابخش بیگ	۸۰
.....	همسران غلامحسین خان شهاب الملک	۸۲
.....	مادر و همسران سیابخش بیگ	۸۴

فصل سوم: احکام و مناه - غلامحسین بیگ پشتکوه

.....	جایگاه اجتماعی غلامحسین خان شهاب الملک پشتکوهی	۹۱
.....	القاب، مناصب و بخشی از اختیارات غلامحسین خان پشتکوهی	۹۳
.....	انتصاب غلامحسین بیگ به عنوان سرپرست و مباشر طایفه‌ی ارکوازی	۹۶
.....	سرپرستی و مباشری صفحه‌ی دینارند غلامحسین بیگ	۹۸
.....	واگذاری نظارت حکومت پشتکوه به غلامحسین بیگ	۱۰۰
.....	اداره‌ی تیولی خزل	۱۰۰
.....	فرمان فتح السلطنه‌ی والی به اهالی میشخاص و شادارد	۱۰۱
.....	انتصاب غلامحسین بیگ به عنوان سرپرست و مباشر طایفه‌ی چچی معاف	۱۰۳
.....	متن حکم عالی سردار صارم السلطنه والی پشتکوه	۱۰۳
.....	انتصاب سیابخش بیگ به عنوان عامل طایفه میشخاص	۱۰۵
.....	حکم امیر جنگ، در خصوص خانه معاف‌های هلیلان، کلهر و ایوان	۱۰۸
.....	حکم عالی غلامرضا خان امیر جنگ والی پشتکوه	۱۱۰
.....	مکتوب سردار اشرف صارم السلطنه به حضرات فراری	۱۱۲
.....	تفویض اختیار به غلامحسین بیگ در مورد تفارق پشتکوه	۱۱۴
.....	دیوانی املاک	۱۱۶
.....	التزام تحویل دیوانی محصول محل هلیلان به نماینده غلامحسین خان	۱۱۶
.....	خانه معاف‌ها	۱۱۸
.....	مکتوب عده‌ای از بزرگان منطقه‌ی کونانی (طرهان) به غلامحسین خان	۱۱۹
.....	مکتوب امیر جنگ والی پشتکوه به غلامحسین خان	۱۲۳

حکم یداله خان اشرف الملک حاکم صفحه‌ی کرد و شوهران	۱۲۵
نمونه‌ای از پاسخ والی به نامه‌ی غلامحسین خان و تبادل اخبار منطقه	۱۲۸
سند ابوابجمعی بساط بیگی	۱۳۲
حکم یداله خان اشرف الملک حاکم صفحه‌ی کرد و شوهران	۱۳۷
نامه‌ی یکی از اتباع پشتکوه به غلامحسین بیگ	۱۳۹
عمله‌ی والی	۱۴۲

فصل چهارم: نامه‌ی غلامحسین خان با سالارالدوله و فرمانفرما

سالارالدوله	۱۴۵
اعطای لقب شهاب الملک به غلامحسین خان	۱۴۷
فرمان سالارالدوله صاحب اختیار حاکم محروسه به امیر الامراء العظام ایلخانی	۱۵۰
فرمان فرمای قاجار حاکم وقت کرمانشاه	۱۵۲
جایگاه غلامحسین بیگ در نزد سالارالدوله	۱۵۳
مکتوب فرمان فرما به غلامحسین بیگ برای انجام مأموریت در کرمانشاهان	۱۵۴
مکتوب فرمان فرما برای جلوگیری از انتقام حاکم قزوینی‌ها	۱۵۸
مکتوب فرمان فرما به مقرب الحضرة غلامحسین بیگ در مورد جلوگیری از اقدامات تولا‌بی‌ها علیه نظام العلما	۱۶۰
مکتوب فرمان فرما به غلامحسین بیگ برای برخورد با بالاد	۱۶۳
روابط تیره بین فرمان فرما و غلامحسین شهاب الملک	۱۶۵
تصرف قلعه‌ی علی آباد توسط غلامحسین بیگ	۱۶۶
مکتوب فرمان فرما به حسین خان اعتمادالغشایر کندی و اخطار به غلامحسین بیگ	۱۶۷
اخطار فرمان فرما به غلامحسین خان	۱۷۰
بخشی از املاک غلامحسین خان شهاب الملک	۱۷۲
خریداری بخشی از املاک شاه‌یداغ توسط غلامحسین بیگ	۱۷۴
حق دیوانی املاک موروثی در محال دیزگران توسط علی اصغر فرزند مرحوم سیابخش بیگ و نوه‌ی غلامحسین خان	۱۷۶
مکتوب سرتیپ کوپال والی پشتکوه به حکومت باوندپور	۱۷۸
تشکیل دولت مهاجرین در کرمانشاه	۱۸۱
تصمیم دولت موقت مهاجرین و اقدام غلامحسین بیگ	۱۸۲
مکتوب رضا قلی خان نظام السلطنه رئیس هیئت ملی و فرمانده کل قوای ایران	۱۸۳

آخرین مکتوب رئیس هیئت ملی و ریاست کل قوای ایران به غلامحسین خان	۱۸۵
حاکمیت غیر رسمی غلامحسین خان	۱۸۸
دستیاران غلامحسین خان	۱۸۸
تذکره شاه محمد علیه السلام در جهت وفاداری به غلامحسین شهاب الملک	۱۸۹
حمله به هرسم و دیزگران به دستور غلامحسین بیگ	۱۹۱
معرفی اجمالی سیابخش فرزند غلامحسین	۱۹۱
اعتراض سران ایل زنگنه و هرسم به حضور ماموران غلامحسین در منطقه	۱۹۲
اعلام جنگ بر علیه غلامحسین خان و کشته شدن سیابخش بیگ	۱۹۲
انتقام خرن سیابخش شجاع السلطان	۱۹۴
استدلال والی در به گناهی ایل زنگنه در قتل سیابخش بیگ	۱۹۴
علی اصغر خان علیداد خان از فرزندان سیابخش شجاع لشکر	۱۹۷
متن حکم والی امیر جنگ مینی بر مابشری علی اصغر بیگ	۱۹۷

فصل پنجم: نقش غلامحسین خان در جنگ‌ها

نقش غلامحسین خان در جنگ‌های دران والی	۲۰۵
روایت جنگ پشت تنگ سیاب (طرهان) و نقل آثرینی غلامحسین خان	۲۰۶
روایت جنگ رومشکان	۲۱۱
غارت انبار سیمره توسط نظرعلی خان	۲۱۷
سفر امان‌اله خان به طرهان و عقد قرار داد با نظرعلی خان	۲۱۸
نبرد امان اله خان سردار جنگ و نقش غلامحسین خان شهاب الملک	۲۲۰
جنگ نام ولاتان تشکین	۲۲۵
سبب ورود به جنگ با نظرعلی خان	۲۲۶

فصل ششم: بخشی از اسناد متفرقه در دوران غلامحسین خان

اسناد مالی و دیوانی	۲۳۱
تنخواه مالیات محل طرهان	۲۳۵
سند التزام جهانبخش خان به مباشر غلامحسین شهاب الملک	۲۳۶
صورت تنخواه غلامحسین از سوی امیر جنگ والی غلامرضاخان ابوقداره	۲۳۷
رسید وجه دریافتی علویه فهیمه از ساجی وکیل و صندوقدار غلامحسین خان	۲۳۹
سند نامه تحویل حق رعیتی به غلامحسین بیگ	۲۴۱
تمسک نامه پرداخت دین به غلامحسین بیگ	۲۴۳

فصل هفتم: اقدامات فرهنگی، لوث و مترك و درگذشت غلامحسین بیگ

۲۴۷	 برخی از اقدامات فرهنگی غلامحسین بیگ
۲۵۳	 رعایت اخلاق در بین خانواده‌ی غلامحسین خان
۲۵۴	 بخشی از ارثیه و مترك غلامحسین خان و خانواده
۲۵۸	 در گذشت غلامحسین بیگ
۲۶۱	 واژه‌ها
۲۶۳	 منابع و مأخذ

www.ketab.ir

مقدمه

در کشاکش تاریخ پر نشیب و فراز کشور عزیزمان ایران، از دوران‌های مختلف تا قرن اخیر، مخصوصاً از دوران «ایران پیشکوه و پشتکوه (ایلام و لرستان)، مردم این دیار روزگاری سخت را پشت سر نهاده، تحولات و جریانات عجیبی را تجربه نموده‌اند.

در آن دوران، مخصوصاً در زمان حکمرانی حاکمان محلی و منطقه‌ای، از زمان قاجاریه، مصادف با حکومت والیان در مناطق ایلام و لرستان، در اداره‌ی دستگاه‌های حکومتی افرادی ذی نفوذ و مقتدر - بناوین و مسئولیت‌های مختلف خدمت می‌کردند و در بین آن‌ها شخصیت‌هایی وجود داشتند که با اقتدار هر چه تمام‌تر، تحت عناوین گوناگون خدمت نموده و به دلیل مسئولیت‌های مهمی که به عهده داشته‌اند، نام و نشان‌شان همیشه در تاریخ ماندگار مانده است و اکثراً پس از گذشت حدود یک قرن، هم چنان در محافل و مجالس گوناگون از بزرگ منشی‌ها و توانمندان و نیز خوبی و بدی‌های آن‌ها سخن به میان می‌آورند.

یکی از افرادی که با اقتدار و توان مدیریتی در دستگاه حکومت آخرین والیان پشتکوه صاحب جاه و جلال و مقام بوده و توانسته است خدمات ارزنده‌ای انجام دهد، سردار لشکر، معتمد السلطان غلامحسین خان شهاب‌الملک [غلامحسین بیگ نیکو نژاد/ معروف به کاکا علی] بوده است. بنابراین نگارنده بر اساس شواهد و مدارک و مستندات تاریخی، سعی نموده است تا آنجا که ممکن باشد در توصیف توان و دلاوری‌های این مرد بزرگ مطالبی ارائه نماید تا که نام و نشان‌ش در گوشه‌ای از تاریخ پر رمز و راز این مرز و بوم به یادگار بماند.

بنابراین مایه‌ی خرسندی است که از زمان حضور غلامحسین خان شهاب‌الملک در دستگاه والی پشتکوه، یعنی از حدود یک قرن پیش اسنادی ارزشمند به یادگار مانده است که این اسناد به رسم امانت توسط نوادگان وی از خاندان شجاعی تا کنون حفظ و نگه داری شده و حاوی اطلاعات مهم و مسئولیت‌های ایشان و نیز مسائل مربوط به مناطق تحت نفوذ او بوده است.

به همین جهت از کسانی که در حفظ و نگه داری این اسناد نهایت امانت داری را به جای آورده اند، مخصوصاً از خانواده‌ی محترم شجاعی، آقایان سهراب شجاعی و دکتر عبدالرضا شجاعی، مدرس دانشگاه و دبیر آموزش و پرورش که در ارائه‌ی اسناد و شواهد تاریخی، در امر اطلاع رسانی و نگه داری این اسناد تلاش و زحمت کشیده اند، و نیز از ادیب فرهیخته و توانمند بناب استاد ظاهر سارائی که راهنمای بنده در این مجموعه بوده و همچنین از آقایان مه‌دیس وحید درخشنده و مهندس رضا درخشنده که در امور فنی و رایانه و نیز سرکار خانم نگار درخشنده که به عنوان کارشناس ارشد روان شناسی پشتیبان بوده و در این مجموعه همواره ما را یاری نموده‌اند، و دکتر غلامحسین شجاعی که در بازخوانی اسناد و نیز سرکار خانم دکترو پروانه شجاعی که در ویراستاری این اثر همکاری داشته، تقدیر و سپاس بیکران می‌نماید.